

UMCS, Lublin
28 listopada 2016 r.

Stanisław Koziej

**PAŃSTWO
JAKO PODMIOT BEZPIECZEŃSTWA:
CIĄGŁOŚĆ I ZMIANA**

1

@SKOZIEJ

WWW.KOZIEJ.PL

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

- BEZPIECZEŃSTWO W SENSIE STATYCZNYM - JAKO STAN BRAKU ZAGROŻEŃ DLA PODMIOTU, STAN SPOKOJU, PEWNOŚCI (STAN OBIEKTYWNY I SUBIEKTYWNY: UŚWIADOMIONY I NIEUŚWIADOMIONY)**
- BEZPIECZEŃSTWO W SENSIE DYNAMICZNYM (DZIAŁANIE PODMIOTU NA RZECZ BEZPIECZEŃSTWA) – JAKO PROCES OSIĄGANIA I CIĄGŁEGO UTRZYMYWANIA RÓWNOWAGI MIĘDZY ZAGROŻENIAMI A ZDOLNOŚCIĄ I GOTOWOŚCIĄ DO ICH NEUTRALIZOWANIA DLA ZAPEWNIENIA SOBIE SWOBODY DZIAŁANIA**

RODZAJE PODMIOTÓW BEZPIECZEŃSTWA

- OSOBY: BEZPIECZEŃSTWO INDYWIDUALNE (OSOBOWE, PERSONALNE)**
- SPOŁECZNOŚCI: BEZPIECZEŃSTWO GRUPOWE I MIĘDZYGRUPOWE (RODOWE, PLEMIENNE, ZAWODOWE, KORPORACYJNE ITP.)**
- NARODY/PAŃSTWA I ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE: BEZPIECZEŃSTWO NARODOWE/PAŃSTWOWE I MIĘDZYNARODOWE (LOKALNE, TERYTORIALNE, KRAJOWE; REGIONALNE, GLOBALNE)**
- LUDZKOŚĆ: BEZPIECZEŃSTWO ... KIEDYŚ MIĘDZYPLANETARNE?**

STRUKTURALNA CHARAKTERYSTYKA PAŃSTWA

- ❑ **STAŁA LUDNOŚĆ** Z JEJ KAPITAŁEM SPOŁECZNYM
- ❑ **OKREŚLONE GRANICAMI TERYTORIUM** WRAZ Z ZASOBAMI (ZASOBY NATURALNE I STAŁE DOBRA WYTWORZONE)
- ❑ **WŁADZA** WRAZ Z JEJ INSTRUMENTAMI (ADMINISTRACJA, WOJSKO, POLICJA ...) ZDOLNA DO SUWERENNEGO RZĄDZENIA LUDNOŚCIĄ I KONTROLOWANIA SWOJEGO TERYTORIUM ORAZ UTRZYMYWANIA STOSUNKÓW Z INNYMI PAŃSTWAMI, A TAKŻE MAJĄCA MONOPOL NA PRAWNE UŻYCIE SIŁY W KRAJU (INNE PAŃSTWA MUSZĄ UZNAWAĆ SUWERENNOŚĆ TEJ WŁADZY)

CHARAKTERYSTYKA PAŃSTWA JAKO PODMIOTU STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA

- **INTERESY (TOŻSAMOŚĆ PODMIOTU) I CELE STRATEGICZNE**
- **ŚRODOWISKO (WARUNKI) BEZPIECZEŃSTWA: POŁOŻENIE GEOSTRATEGICZNE; WARUNKI ZEWNĘTRZNE: SZANSE, WYZWANIA, RYZYKA I ZAGROŻENIA; WARUNKI WEWNĘTRZNE: KULTUROWE, MATERIALNE, ORGANIZACYJNE...**
- **POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA: STRATEGIE, DOKTRYNY, PLANY, PROGRAMY, PRAKTYKA MIĘDZYNARODOWA I KRAJOWA W SPRAWACH BEZPIECZEŃSTWA**
- **SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA: SIŁY I ŚRODKI PRZEZNACZONE DO REALIZACJI ZADAŃ W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA (ICH SKŁAD, ORGANIZACJA, PRZYGOTOWANIE)**

INTERESY NARODOWE I CELE STRATEGICZNE

- ☐ INTERESY DANEGO PODMIOTU (SPOŁECZNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ, NARODU, GRUPY, OSOBY ITP.) – TO WYRAZ JEGO TOŻSAMOŚCI, WYZNAWANYCH WARTOŚCI, HISTORYCZNEGO DOROBKU, TRADYCJI, BIEŻĄCYCH POTRZEB ORAZ DĄŻEŃ I ASPIRACJI PRZYSZŁOŚCIOWYCH**
- ☐ INTERESY ŻYWOTNE I DRUGORZĘDNE**
- ☐ CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA - TO **ZOPERACJONALIZOWANE INTERESY** I MISJE (OKREŚLONE STOSOWNIE DO DANYCH WARUNKÓW, UJĘTE W OKREŚLONYM CZASIE I MIEJSCU, Z UWZGLĘDNIENIEM ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH POTRZEB I MOŻLIWOŚCI)**

WARUNKI BEZPIECZEŃSTWA

- ❑ **SZANSE** – OKOLICZNOŚCI SPRZYJAJĄCE REALIZACJI INTERESÓW ORAZ OSIĄGANIU CELÓW
- ❑ **RYZYKA** – ZWIĄZANE Z AKTYWNOŚCIĄ PODMIOTU (PLANOWANA LUB REALIZOWANA); STOPIEŃ PRAWDOPODOBIEŃSTWA SPOWODOWANIA NIEKORZYSTNYCH DLA PODMIOTU SKUTKÓW DZIAŁANIA W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA
- ❑ **WYZWANIA** – DYLEMATY DECYZYJNE, PRZED JAKIMI STOI PODMIOT (SPOŁECZNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA, PAŃSTWO) W ROZSTRZYGANIU SPRAW BEZPIECZEŃSTWA
- ❑ **ZAGROŻENIA** – POŚREDNIE LUB BEZPOŚREDNIE DESTRUKCYJNE ODDZIAŁYWANIE NA PODMIOT

KONCEPCJE I DOKTRYNY BEZPIECZEŃSTWA

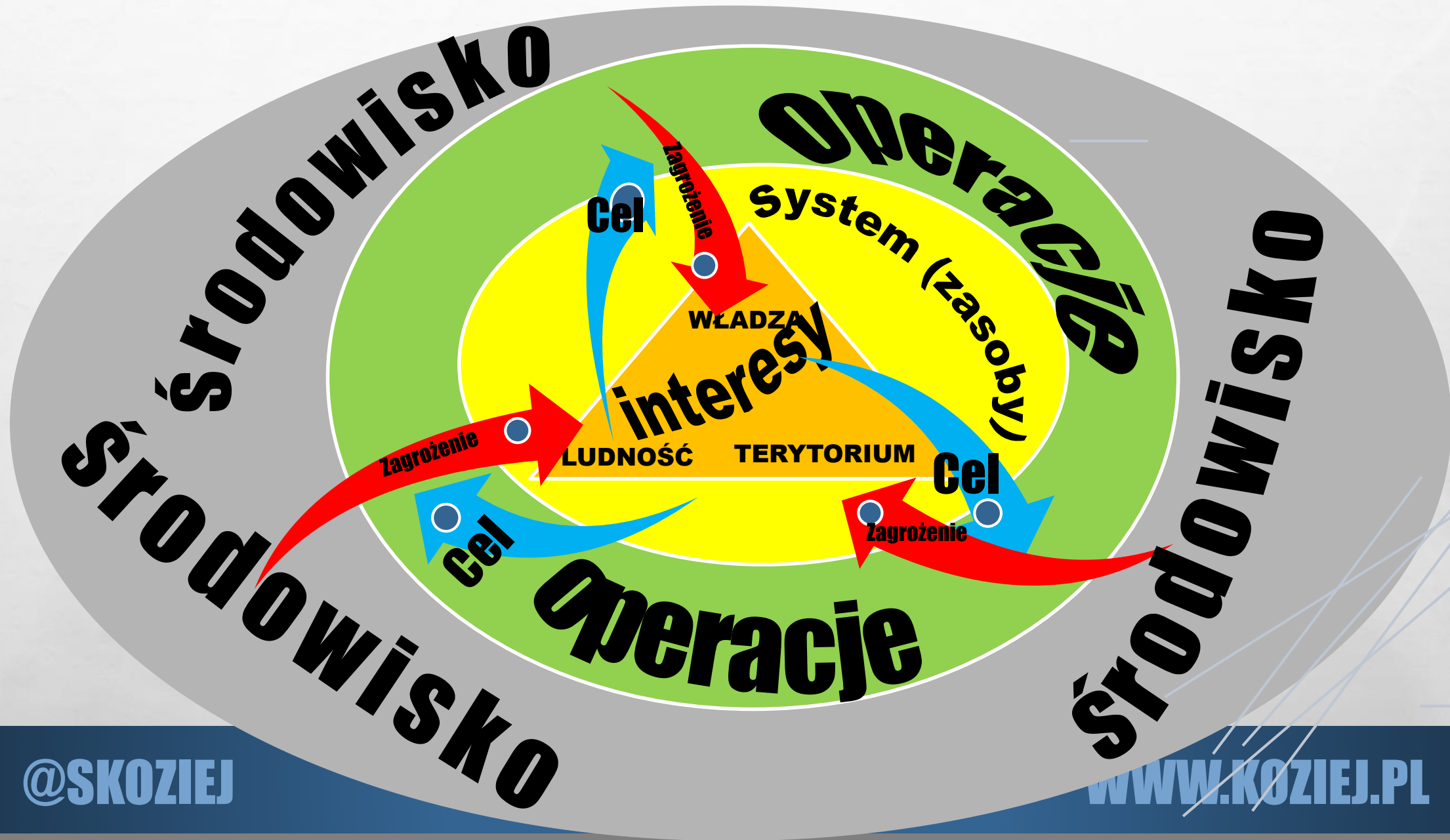
□ KONCEPCJE STRATEGICZNE BEZPIECZEŃSTWA ZAWIERAJĄ OGÓLNE ZASADY I MYŚL PRZEWODNIĄ (ZAMIAR) POSTĘPOWANIA PODMIOTU (PRZYGOTOWANIA I PROWADZENIA DZIAŁAŃ) W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA ORAZ ZADANIA ETAPOWE LUB DZIEDZINOWE PROWADZĄCE DO OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

□ DOKTRYNY – OFICJALNE KONCEPCJE; OBOWIĄZUJĄCE USTALENIA (PRZEPISY, INSTRUKCJE, REGULAMINY) DOTYCZĄCE PROCEDUR PRZYGOTOWANIA I DZIAŁANIA SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA I JEGO KONKRETNÝCH ELEMENTÓW

SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA - TO ZASOBY (SIŁY I ŚRODKI) WYDZIELONE DO ZAPEWNIENIA REALIZACJI INTERESÓW/MISJI W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA, ZORGANIZOWANE I PRZYGOTOWANE ODPOWIEDNIO DO CELÓW, CHARAKTERU ZADAŃ I WARUNKÓW ICH WYKONYWANIA

ELEMENTY I FUNKCJE PAŃSTWA JAKO PODMIOTU BEZPIECZEŃSTWA

CYKL (PROCEDURA) STRATEGICZNY W PROCESIE ZAPEWNIANIA BEZPIECZEŃSTWA

A. PRZYGOTOWANIE

- ZDEFINIOWANIE INTERESÓW I CELÓW STRATEGICZNYCH
- OCENA ŚRODOWISKA STRATEGICZNEGO
- SFORMUŁOWANIE OPERACYJNEJ KONCEPCJI STRATEGICZNEJ (POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA)
- SFORMUŁOWANIE PREPARACYJNEJ KONCEPCJI STRATEGICZNEJ (PRZYGOTOWANIA, W TYM TRANSFORMACJI, ZASOBÓW STRATEGICZNYCH, CZYLI SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA)

B. REALIZACJA

- PROWADZENIE POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA – OCENA, WNIOSKI DO KOLEJNEGO CYKLU

CZYNNIKI CIĄGŁOŚCI/ZMIANY

- ZEWNĘTRZNE (NIEZALEŻNE OD PODMIOTU, OBIEKTYWNE ZMIANY WARUNKÓW)
- WEWNĘTRZE, WŁASNE PODMIOTU (ZALEŻNE OD DECYZJI, ZACHOWANIA SIĘ PODMIOTU)
 - ŚWIADOME (ZAMIERZONE) DECYZJE PODMIOTU
 - WŁAŚCIWE (ZGODNE Z INTERESAMI, CELAMI I WARUNKAMI I MOŻLIWOŚCIAMI)
 - BŁĘDNE (NIEZGODNE, ZWŁASZCZA SPRZECZNE Z POTRZEBAMI I MOŻLIWOŚCIAMI)
 - NIEŚWIADOME, MIMOWOLNE, PRZYPADKOWE, INTUICYJNE ZACHOWANIA SIĘ PODMIOTU

CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA INTERESÓW NARODOWYCH

- INTERESY NARODOWE SĄ WZGLĘDNIIE TRWAŁE, TRUDNO ZMIENNE**
- CIĄGŁOŚĆ INTERESÓW NARODOWYCH JEST ICH PODSTAWOWĄ CECHĄ**
- INTERPRETACJA, OPIS INTERESÓW MOGĄ BYĆ ZMIENNE, ZALEŻNE OD POLITYKI, ALE NA OGRANICZONĄ SKALĘ**
- PRZYKŁAD POLSKI: ROZBIORY, ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI, OBALENIE KOMUNIZMU ...**

CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA

- ❑ Z NATURY ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA CECHUJE SIĘ CIĄGŁOŚCIĄ, Z **EWOLUCYJNYMI** ZMIANAMI
- ❑ ZMIANY **PRZYSPIESZONE** POWODOWANE SĄ ZMIANAMI POLITYCZNYMI W WAŻNIEJSZYCH PODMIOTACH STOSUNKÓW MIĘDZYNARODOWYCH (JELCYN/PUTIN, OBAMA/TRUMP, BREXIT ...)
- ❑ ZMIANY **RADYKALNE** POWODOWANE SĄ PRZEZ WOJNY I REWOLUCJE W ŁADZIE MIĘDZYNARODOWYM (WESTFALSKI ZIMNOWOJENNY, POZIMNOWOJENNY, NEOZIMNOWOJENNY?)
- ❑ **PRZYKŁAD POLSKI: ROZPAD UW, WSTĄPIENIE DO NATO I UE**

CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA CELÓW STRATEGICZNYCH

- CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA (JAKO IMPLEMENTACYJNY WYRAZ INTERESÓW NARODOWYCH) ZALEŻĄ OD:
 - CHARAKTERU ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA
 - WOLI POLITYCZNEJ WŁADZ PAŃSTWA
- EWOLUCYJNE, PRZYSPIESZONE I REWOLUCYJNE ZMIANY ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA WYMAGAJĄ ADEKWATNEJ ZMIANY CELÓW
- DECYZJA WŁADZ O ZMIANIE CELÓW MOŻE BYĆ NASTĘPSTWEM:
 - ZMIANY INTERPRETACJI INTERESÓW NARODOWYCH
 - ZMIANY OCENY ŚRODOWISKA
- PRZYKŁAD POLSKI: 1992 R. - CEL WSTĄPIENIE DO NATO; 2013 R. - ODSZTĄPIENIE OD POLITYKI EKSPEDYCYJNEJ („DOKTRYNA KOMOROWSKIEGO”)**

CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

- ❑ POLITYKA POWINNA ODPOWIADAĆ INTERESOM, CELOM STRATEGICZNYM I WARUNKOM ŚRODOWISKA I ZMIENIAĆ SIĘ WRAZ Z ICH ZMIANAMI
- ❑ CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA ZALEŻY OD ZMIANY WŁADZY POLITYCZNEJ, ALE TU WSKAZANA JEST CIĄGŁOŚĆ, GDY NIE ZMIENIAJĄ SIĘ WARUNKI STRATEGICZNE
- ❑ **BARDZO WAŻNA JEST CIĄGŁOŚĆ CYKLU STRATEGICZNEGO:**
PRZYGOTOWANIE (PLANOWANIE, PROGRAMOWANIE), KOORDYNOWANIE REALIZACJI
- ❑ **PRZYKŁAD POLSKI: PO 1989 R. NATURALNA ZMIANA OD UBEZWŁASNOWIENIA, PRZEZ SAMODZIELNOŚĆ DO UDZIAŁU W STRUKTURACH ZACHODNICH (NATO, UE); OBECNIE, PO 2015 R. SZKODLIWE ZERWANIE CIĄGŁOŚCI CYKLU STRATEGICZNEGO: STRATEGIA – DYREKTYWA – PLANY – PROGRAMY – ĆWICZENIA ...**

CIĄGŁOŚĆ/ZMIANA W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

- ❑ ADEKWATNE DO CELÓW STRATEGICZNYCH I KONCEPCJI POLITYCZNYCH: STOSOWNIE DO ICH ZMIAN ZMIENIANE MUSI BYĆ PRZYGOTOWYWANIE POTRZEBNYCH SIŁ I ŚRODKÓW (SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA)**
- ❑ KONIECZNOŚĆ PODEJMOWANIA DŁUGOTERMINOWYCH (STRATEGICZNYCH) DECYZJI ORAZ KOSZTY BUDŻETOWE. TO OGRANICZA SWOBODĘ ZMIAN SYSTEMOWYCH**
- ❑ PRZYKŁAD POLSKI: TRANSFORMACJA SZ OD UW DO NATO; BUDOWA ZINTEGROWANEGO SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO; OBECNY CHAOS SPOWODOWANY BRAKIEM CIĄGŁOŚCI STRATEGICZNEJ (KIEROWANIE I DOWODZENIE, PROGRAMY ROZWOJU, ĆWICZENIA, WOT...)**

PODSUMOWANIE

- ❑ PROCES ZAPEWNIANIA BEZPIECZEŃSTWA JEST NATURALNĄ **SYNTEZĄ CIĄGŁOŚCI I ZMIANY**
- ❑ PROCES BEZPIECZEŃSTWA TO NIEUSTANNE **ZAPEWNIANIE SPÓJNOŚCI** MIĘDZY INTERESAMI/CELAMI, WARUNKAMI, KONCEPCJAMI I ZASOBAMI (SYSTEMEM BEZPIECZEŃSTWA)
- ❑ KLUCZOWYM WARUNKIEM ADEKWATNEGO DO POTRZEB I MOŻLIWOŚCI STEROWANIA PROCESEM BEZPIECZEŃSTWA JEST PRZESTRZEGANIE **CYKLU STRATEGICZNEGO** W JEGO PRZYGOTOWANIU I REALIZACJI
- ❑ NIESTETY OBECNIE MAMY Z **NIEUZASADNIONYM ZRYWANIEM CIĄGŁOŚCI (DOKTRYNA ZMIANY DLA ZMIANY)**, ZWŁASZCZA W PRZYGOTOWANIU SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Dziękuję 😊

ZAPRASZAM
NA:
WWW.KOZIEJ.PL
oraz
[@SKOZIEJ](https://twitter.com/SKOZIEJ)